

Schipperij in Hoogeveen en omstreken

Een digitaal geschiedenisboek van de oude vaart.

Dit is een groeiboek. Wie aanvullend onderzoek heeft gedaan is van harte welkom om een hoofdstuk toe te voegen binnen de bestaande opmaak.

Auteur:
Albert Metselaar en
Marga Zwiggelaar (bijdrage VOC).
(Auteur per hoofdstuk vermeld)

Research: Albert Metselaar i.s.m vele anderen, o.a. Marga Zwiggelaar.
NB: Als u informatie wilt overnemen voor publicaties of presentaties, realiseert u zich dan wel dat overleg zeer waardevol is - dat voorkomt dat u verouderde inzichten overneemt – en dat een auteur die jarenlang onderzoek doet het recht heeft om als bron genoemd te worden.

Hoofdstukken en linken:

De oudste boot ter wereld, de boomstamkano van Pesse.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/01bootvanpesse.pdf>

De oude vaart (1631-1852), een inleidend hoofdstuk over de schipperij.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/02oudevaartvoor1851.pdf>

De diverse typen pramen, eigen aan het Hoogeveen en de oude vaart.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/03hoogeveensepraam.pdf>

De verlaatsman, zijn verlaat en zijn werk, met naamlijsten.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/04sluiswachterswoning.pdf>

Het ontstaan van de turfmarkt in Zwartsluis, voor Hoogeveense turf.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/05turfmarktzwartsluis.pdf>

Een blik in de uitgebreide regelgeving van de vaart in de 18e eeuw.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/06vaarregels18eeuw.pdf>

Vrije schippers? Of organisatorisch gebonden? 17e tot begin 19e eeuw.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/07schippersorganisaties.pdf>

We kijken binnen in zes schipperswoningen, waarvan er 4 nog staan.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/08schipperswoningen.pdf>

Schipper Albert Arents Metselaar uit Het Haagje vertelt over zijn leven.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/09schipperalbertmetselaar.pdf>

Schipper Albert Arents Metselaar verhuist naar het Hollandscheveldse Opgaande.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/10schipperalbertopgaande.pdf>

Naamlijsten van schippers, 17^e tot en met 19^e eeuw, en betrokkenen.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/11patentenenbalk.pdf>

De balkmeesters, en hun werk. De Peilbalk uit de huidige Schutstraat.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/12peilbalkbalkmeesters.pdf>

Boekweit, boekweitpannekoeken en Hoogeveense pannekoeken
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/13boekweitpannekoeken.pdf>

Het einde van de turfmarkt en de laatste turfmakelaars (19^e eeuw).
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/14turfmarkt19eeuw.pdf>

Was er voor 1852 sprake van vrije schipperij of was men gebonden? En klopt er ook maar iets van het verhaal dat de schippersbevolking uit Meppel kwam?
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/15bijlagegildenvrijheid.pdf>

Heel wat jongemannen uit Hoogeveen monsterden in de 17 en de 18^e eeuw aan bij de Verenigde Oostindische Compagnie. De namen die we tot op heden kennen:
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/16hogeveenersvoc.pdf>

Hoe kwam je aan een praam? We richten ons op de handelaren en de geldschietters, we houden ons ook bezig met de vraag hoe je de praam drijvende kon houden.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/17handelarenklanten.pdf>

De hellingen, oftewel de werven, in de 18^e eeuw. Eerst die van Slood (de Altevveerstraat). Een totaal herziene visie met informatie die nooit eerder is gepubliceerd.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/18wervenslood.pdf>

De werven in het Hollandscheveld, en daar viel het Haagje deels ook onder.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/19wervenhollandscheveld.pdf>

De werven, vooraan in het Haagje. Het wervenonderzoek is een aanzet tot een totaal hernieuwd onderzoek, aangezien het bekende boekje van Oelen na al deze nieuwe informatie volledig verouderd is.
<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/20wervenhaagje.pdf>

Vanaf de 17^e eeuw had Hoogeveen openbaar vervoer, zowel voor personen als voor lading, in de vorm van een veerschuit naar en van Meppel. We volgen de geschiedenis daarvan, tot het graven van de nieuwe vaart.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/21veerschuiithoogeveen1659.pdf>

Er is heel wat afgekrakeeld, over water, waterzaken, praamaangelegenheden. Als men er op geen enkele manier meer met elkaar uitkwam, dan kon de zaak juridisch worden uitgevochten voor de Etstoel. Het Drentse gerechtshof.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/22watertrammelantetstoel.pdf>

Als we in Hoogeveen een praam willen bouwen, in model of in het echt, hoe moet die der dan uitzien? Het blijkt dat de modellen, waar dan ook, vooral een laat 19^e eeuwse praam laten zien. De marktpraam van de 17^e tot en met de 19^e eeuw is echter ook bekend. Een soortgelijke praam is gevonden in de polder.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/23praamalbertyllemscats.pdf>

Toen de inmiddels totaal verouderde vaart de economie van Hoogeveen van een nieuwe impuls moest voorzien, was het een hoofdpijndossier, waar men pas uit wist te komen toen er 25.000 gulden op tafel werd gelegd. Het hele verhaal.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/24gemeenteraadvaart.pdf>

Voor het vernieuwen van de vaart en het doortrekken ervan naar de venen in zuidoost Drenthe, was een nieuwe organisatie nodig. De Drentsche Kanaal-Maatschappij, met zijn hoofdkantoor in Hoogeveen, stond voor een gigantische klus.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/25dkm.pdf>

Rondom de overdracht van de Hoogeveense Vaart aan een nieuwe maatschappij gebeurde er zoveel met de Compagnie van 5000 Morgen, dat deze zijn hele bestaansrecht verloor. Een compagnie uit evenwicht. De eindstrijd werd gemarkeerd door twee stenen, beide aanwezig in Hollandscheveld.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/26compagnieuitevenwicht.pdf>

De 'weeffout' in het Hoogeveense vaartennet, het doodlopende Haagje, zorgde later voor veel hinder, toen de buitengebieden zich ontwikkelden, en ze niet in onderling contact stonden. De Doorsnijding zou alles kunnen veranderen.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/28doorsnijding.pdf>

In de 2^e helft van de 19^e eeuw overwinterde in Hoogeveen een indrukwekkende vloot van binnenschepen. Het waren vooral de schippers die aan wal woonden, omdat de ambulante schippers overwinterden waar ze waren als de laatste vracht was weggebracht. Enige impressies.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/30overwinteren.pdf>

De familie Smeding heeft een mooie verzameling stukken bewaard, waaruit de werkzaamheden uit het begin van de 19^e eeuw goed naar voren komen. Een beeld van een schipper uit Hoogeveen, in de nadagen van de grote vloot.

<https://www.albertmetselaar.nl/publicaties/33jansmeding.pdf>